

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู
**GUIDELINES FOR DEVELOPMENT INSTRUCTIONAL LEADERSHIP
OF TEACHERS IN SCHOOL UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE LOEI NONG BUA LAM PHU**

อำพร หรดคง¹, สุชาติ บางวิเศษ², ศักดินาภรณ์ นันท์³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Amporn Hrutkhong¹, Suchart Banwiset², Sakdinaporn Nuntet³

^{1,2,3}Loei Rajabhat University

Corresponding Author Email: jijaamporn@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา 2) สร้างแนวทาง และ 3) ประเมินแนวทาง วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 93 คน และครูจำนวน 322 คน รวมจำนวน 415 คนโดยใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ระยะที่ 2 สร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา มี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ขั้นตอนที่ 2 การสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 3 การสนทนากลุ่ม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา โดยการประเมินอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินอิงผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันมีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากค่ามากไปน้อยดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 2) ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 4) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ และ 5) ด้านการพัฒนาผู้เรียน 2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา ได้แนวทาง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 2) ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 4) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ และ 5) ด้านการพัฒนาผู้เรียน เมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีลำดับ

ความสำคัญของความต้องการจำเป็น 3 ลำดับแรก มีวิธีการดำเนินการในแต่ละด้าน ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา มีวิธีดำเนินการ คือ สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการผลิตสื่อ นวัตกรรม จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษามาผลิตสื่อหรือนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู มีวิธีดำเนินการ คือ สถานศึกษามีการวางแผนและกำหนดรูปแบบการส่งเสริมให้ครูเป็นผู้นำด้านการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาตนเอง และให้ครูตกลงร่วมกันในการเข้าสังเกตการณ์สอนหรือนิเทศ การสอนในชั้นเรียนของเพื่อนครู และ 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีวิธีดำเนินการ คือ สถานศึกษาจัดกิจกรรม พัฒนาครูให้มีความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ส่งเสริมให้ครูนำผลการใช้หลักสูตรมาวิเคราะห์ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยที่นำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพ ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3. ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ ทางวิชาการของครูในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับ จากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.25) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.40) และ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.47) ตามลำดับ

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา; ภาวะผู้นำทางวิชาการ

ABSTRACT

The objectives of this research were as follows: 1) To study the current conditions, desirable conditions, and priority needs of development instructional leadership of teacher in school. 2) To create the guidelines and 3) To evaluate the guidelines. The research process is divided into three phases: phase 1: study the current situation, desired condition, and needs assessment. The sample consisted of 93 school administrators and 322 teachers, totaling 415 individuals, determined using the sample size criteria of Krejcie & Morgan, and employing stratified random sampling. The research instrument used was a questionnaire. Phase 2: develop guidelines for enhancing teachers' academic leadership in schools, which includes three steps: Conduct in-depth interviews with three school administrators using a semi-structured interview format. Create guidelines for improving teachers' academic leadership in schools. Conduct focus group discussions with nine experts, using focus group discussion records as research instruments. Phase 3: evaluate the guidelines for enhancing teachers' academic leadership in schools through expert assessment involving five experts. The evaluation tool was an expert assessment form. Statistical analysis for quantitative data included frequency, percentage, mean, standard deviation, and the modified priority needs index, along with qualitative data analysis through descriptive analysis.

The results were as follows:

1. Overall, the current conditions of development instructional leadership of teacher in school were at a high level while the desirable conditions were at the highest level. The modified priority needs index for development instructional leadership of teacher in school were as follows: 1) development of media, innovation, and educational technology, 2) self-development and peer development, 3) curriculum development, 4) learning process management, and 5) student development.

2. Guidelines for enhancing teachers' academic leadership in schools comprised five areas: 1) Development of media, innovation, and educational technology. 2) Self-development and peer teacher

development. 3) Curriculum development. 4) Learning process management and 5) Student development.

Upon examining the modified priority needs index, the top three areas included specific implementation strategies: 1) For the development of media, innovation, and educational technology, schools should encourage teachers to use technology to produce media and innovations, and organize knowledge-sharing activities regarding the use of educational technologies to enhance student learning. 2) For self-development and peer teacher development, schools should plan and promote teachers to take the lead in teaching and foster a vision for self-improvement, including collaborative observations of teaching or classroom supervision among peers. And 3) for curriculum development, schools should organize activities to develop teachers' capabilities in creating and improving curricula, encouraging teachers to analyze the outcomes of curriculum implementation for refinement, and supporting teachers to conduct research aimed at curriculum development that meets local needs, with a focus on students.

3. The overall assessment level of the development instructional leadership of teacher in school was the highest. The order, from highest to lowest, is utility ($\bar{x} = 4.89$, S.D. = 0.25), propriety ($\bar{x} = 4.79$, S.D. = 0.40), and feasibility ($\bar{x} = 4.71$, S.D. = 0.47) respectively.

Keyword: Guidelines for development; Instructional leadership

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายพัฒนาคุณภาพครูทั้งระบบเพื่อพัฒนาเยาวชน ให้เป็นพลเมืองยุคใหม่ที่มีความใฝ่รู้ ใฝ่ดี คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เพราะครูเป็นกุญแจสำคัญในการมุ่งสู่ความสำเร็จดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงต้องการผลิตครูพันธุ์ใหม่เพื่อให้ได้ครูที่เก่งและให้คนเก่งมาเรียนครู พัฒนาหลักสูตรของครูเพื่อให้มีกระบวนการเรียนการสอนในโลกยุคใหม่ที่มุ่งเน้นให้เด็กมีจินตนาการและความฝันที่จะได้ร่วมพัฒนาประเทศและร่วมสร้างสังคมที่ดีขึ้น (กรมสามัญศึกษา, 2546) ครูจึงมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษา พัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียน โดยเฉพาะถ้าครูมีภาวะผู้นำทางวิชาการแล้วการทำงานจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย เพราะภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นการกระทำอย่างตั้งใจที่มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาสภาพการทำงานที่ น่าพอใจและมีประสิทธิภาพของครู (Davis & Magaret, 1989) ภาวะผู้นำทางวิชาการจึงมีความสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์สูง ซึ่งภาวะผู้นำทางวิชาการของครูประกอบด้วยองค์ประกอบหลายประการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การให้การนิเทศภายในสถานศึกษา และการมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Hallinger & Heck, 1996) สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ที่กล่าวว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของครูประกอบด้วย ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนา สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา และด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์

กล่าวได้ว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของครูเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพจนเป็นผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูจึงเป็นตัวบ่งชี้ความเป็นมืออาชีพของครู การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูจึงมี

ความสำคัญต่อ การยกระดับคุณภาพครู มีความสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการยกระดับคุณภาพผู้เรียน (วิเชียร กันหาจันทร์, 2561)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ได้กำหนดกลยุทธ์ด้านการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดริเริ่มและสร้างสรรค์นวัตกรรม มีความรู้ มีทักษะ มีสมรรถนะตามหลักสูตร และคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีสุขภาวะที่เหมาะสมตามวัย มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเป็นพลเมือง พลโลกที่ดี (Global Citizen) พร้อมก้าวสู่สากล นำไปสู่การสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู, 2565) จากรายงานผลการดำเนินงานรอบ 6 เดือน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระดับสถานศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับชาติ (O-NET) ของโรงเรียนในสังกัด พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในปีการศึกษา 2563-2564 มีค่าเฉลี่ยลดลงทุกกลุ่มสาระ จากปัญหาดังกล่าว กลุ่มนโยบายและแผนเสนอให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

จากปัญหาที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ซึ่งผลการศึกษาคงจะช่วยให้ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา อันจะส่งผลต่อการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเกิดผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา นำไปสู่ศักยภาพของผู้เรียนที่ต้องการในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู
2. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู
3. เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู เป็นวิทยาการวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology) ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

ระยะที่ 2 การสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

ระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

ประชากรและตัวอย่าง/กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 2,072 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ปีการศึกษา 2565

2. ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ปีการศึกษา 2565 ผู้วิจัยกำหนดขนาดของตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดตัวอย่างของ Krejcie & Morgan ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้ตัวอย่าง จำนวน 415 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 93 คน และครู จำนวน 322 คน

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ได้จากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามศัพท์เฉพาะหรือเนื้อหาเท่ากับ 0.60 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู จำนวน 30 คน ใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. แบบประเมินอิงเกณฑ์ ตามเกณฑ์ประเมินของคณะกรรมการพัฒนาเกณฑ์ เพื่อการประเมินทางการศึกษา ซึ่งแบ่งเป็นด้าน ได้แก่ 1) ด้านความเหมาะสม (Propriety) 2) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) และ 3) ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ใช้ในการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ส่งชุดแบบสอบถามและผ่านระบบ Google Form เสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เป็นตัวอย่าง จำนวน 415 คน

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ผู้บริหารสถานศึกษาในการให้สัมภาษณ์พร้อมบอกวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ ระบุวันเวลาที่ชัดเจน และส่งหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ จากสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

3. การประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ผู้วิจัยส่งแบบประเมินอิงเกณฑ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อการวิจัย จากสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น

2. การสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา โดยคัดเลือกจากค่าความต้องการจำเป็น 3 อันดับแรกของภาวะผู้นำทางวิชาการของครูทั้ง 5 ด้าน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าดัชนีลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

3. การประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของการพัฒนา
ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

ข้อ	การพัฒนาภาวะผู้นำ ทางวิชาการของครู	สภาพ ปัจจุบัน (D)		แปลผล	สภาพที่พึง ประสงค์ (I)		แปลผล	ความ ต้องการ จำเป็น PNI _{Modified}	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.			
1	การพัฒนาหลักสูตร	4.13	0.71	มาก	4.90	0.31	มากที่สุด	0.19	3
2	การพัฒนาผู้เรียน	4.28	0.71	มาก	4.88	0.33	มากที่สุด	0.14	5
3	การพัฒนาตนเอง และเพื่อนครู	4.03	0.67	มาก	4.92	0.27	มากที่สุด	0.22	2
4	การจัดกระบวนการ เรียนรู้	4.25	0.66	มาก	4.92	0.28	มากที่สุด	0.16	4
5	การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยี ทางการศึกษา	3.97	0.67	มาก	4.94	0.24	มากที่สุด	0.24	1
โดยรวม		4.14	0.69	มาก	4.91	0.29	มากที่สุด	0.19	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.14, S.D. =
0.69) สภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.91, S.D. = 0.29) และความต้องการ
จำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่า PNI_{Modified} เท่ากับ 0.19
เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่า PNI_{Modified} สูงที่สุด ตามลำดับความสำคัญ คือ 1) ด้านการพัฒนาสื่อ
นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา (PNI_{Modified} = 0.24) 2) ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู (PNI_{Modified} = 0.22) 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตร (PNI_{Modified} = 0.19) 4) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ (PNI_{Modified} = 0.16) และ 5) ด้านการพัฒนาผู้เรียน (PNI_{Modified} = 0.14) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี
ทางการศึกษา ประกอบด้วย 3 วิธีดำเนินการ 5 โครงการ/กิจกรรม 12 วิธีปฏิบัติ 2) ด้านการพัฒนา
ตนเองและเพื่อนครู ประกอบด้วย 3 วิธีดำเนินการ 5 โครงการ/กิจกรรม 12 วิธีปฏิบัติ 3) ด้านการพัฒนา
หลักสูตร ประกอบด้วย 3 วิธีดำเนินการ 4 โครงการ/กิจกรรม 12 วิธีปฏิบัติ 4) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

ประกอบด้วย 3 วิธีดำเนินการ 4 โครงการ/กิจกรรม 12 วิธีปฏิบัติ และ 5) ด้านการพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย 3 วิธีดำเนินการ 6 โครงการ/กิจกรรม 12 วิธีปฏิบัติ

3. ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู พบว่า ความเหมาะสมของกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.25) รองลงมา คือ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.40) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.47)

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติในระดับมาก เรียงลำดับมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการพัฒนาผู้เรียน รองลงมา คือ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ และด้านการพัฒนาหลักสูตรตามลำดับ เนื่องจากครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ให้ความสำคัญในการพัฒนาทักษะและศักยภาพของผู้เรียน มีการใช้วิธีการและการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ครูมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัยและเหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งแสดงถึงความต้องการในการพัฒนาปรับปรุงการใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยและการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในห้องเรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ วิเชียร กันหาจันทร์ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูกับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี และ ด้านการพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับ เรวดี มนตรีพิลา (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของครู มีองค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสร้างและพัฒนาวิสัยทัศน์ 2) การบริหารจัดการหลักสูตร และจัดการเรียนรู้ 3) การพัฒนาผู้เรียน 4) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ 5) การพัฒนาวิชาชีพ 6) การสร้างทีมร่วมมือ และ 7) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สอดคล้องกับ สุชาติ พันธุ์ก้อม (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูที่ส่งผลต่อความเป็นองค์การแห่งการ

เรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สอดคล้องกับ หลุชนันท์ แสกันยา (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวม 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ สภาพปัจจุบันจากมากไปหาน้อย 4 ลำดับ ได้แก่ ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนานักเรียน และ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา รองลงมา มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 2 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ และด้านการพัฒนาหลักสูตร ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องจาก ปัจจุบันเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการเรียนการสอน การให้ความสำคัญกับการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมใหม่ ๆ ช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและทันสมัย ครูจึงต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับปรุงวิธีการสอนและการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ หลุชนันท์ แสกันยา (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับสภาพปัจจุบันจากมากไปหาน้อย 4 ลำดับ ได้แก่ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ด้านการพัฒนานักเรียน และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ Krug (1992) กล่าวถึงพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพอีกองค์ประกอบหนึ่งคือ คือ การบริหารหลักสูตรและการสอน (Managing curriculum and instruction) การสอนถือว่าการบริการเบื้องต้นของโรงเรียน ดังนั้น อย่างน้อยที่สุด ผู้บริหารโรงเรียน และครูจะต้องรู้ขอบข่ายของรายวิชาที่สอนและรู้ความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสอนรายวิชานั้น ๆ การมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับวิธีสอน และใส่ใจและสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรอย่างจริงจัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญาพัชร คำสะอาด (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับสภาพที่พึงประสงค์จากมากไปหาน้อย 4 ลำดับ ได้แก่ การพัฒนานักเรียน การเป็นผู้นำและแบบอย่างทางการสอน การพัฒนาดตนเอง และเพื่อนร่วมงาน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญและความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 2) ด้านการพัฒนาดตนเองและเพื่อนครู และ 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตร ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูต้องมุ่งเน้นการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาดตนเองของครูทั้งในด้านทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ การพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา จะเป็นการเพิ่มศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนและช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ใหม่ ทุมสี (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์โมเดลตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า องค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนาครู 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การพัฒนานักเรียน 4) การมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 22 ซึ่งสอดคล้องกับ วันทนา จำปาศรี (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ค่าดัชนี เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นค่า (PNI_{Modified}) ของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ด้านบทบาทผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษาของครู รายด้านและรายข้อ ข้อที่มีค่าดัชนีเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ค่า (PNI_{Modified}) สูงสุด คือ การจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น สอดคล้องกับวิชุดา กากพล (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง โปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 2 พบว่า ผลจากการวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ด้านการกำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดสถานการณ์จากสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อเป็นต้นเรื่องที่จะใช้ในการคิดวิเคราะห์ (0.85) มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด สอดคล้องกับ ซึ่งสอดคล้องกับ หุชนันท์ แสนกันยา (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 เรียงลำดับสภาพที่พึงประสงค์จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการ

เรียนรู้ ด้านการพัฒนานักเรียน ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามลำดับ

2. ผลการสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative) และเชิงคุณภาพ (Qualitative) ได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 2) ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 4) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ และ 5) ด้านการพัฒนาผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องจากครูต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อใช้ในการพัฒนาจัดการเรียนการสอนอันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนและสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิเชียร กันหาจันทร์ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูกับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 3) ด้านการพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน และ 5) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ พันธก้อม (2563) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูที่ส่งผลต่อความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาผู้เรียน 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน 4) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน 5) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ และ 6) การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู

3. ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินอิงเกณฑ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ผลการประเมินเกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความเป็นไปได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความเหมาะสม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจาก แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา เป็นเครื่องมือในการศึกษาและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา ที่จะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนและสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิสาลักษณ์ จันทรอร่าม (2561) ที่ได้พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการประเมินโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศระ ขอนบุรี (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะ

ผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับความต้องการของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ เมื่อนำหลักสูตรนี้ไปฝึกอบรม ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความสนใจ มีความตั้งใจในกิจกรรมการฝึกอบรมเป็นอย่างดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพิชญ์ชญา มีแก้ว (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในยุคดิจิทัลโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในยุคดิจิทัลโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการบริหารงานวิชาการรองลงมาคือด้านการนิเทศการสอนและประเมินผลและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการสร้างเครือข่ายและเทคโนโลยีสารสนเทศ

ข้อเสนอแนะนำไปปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปปฏิบัติ

1. จากผลการวิจัยด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา พบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา อยู่ในลำดับที่ 1 คือ ครูมีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการใช้สื่อนวัตกรรมการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษากับเพื่อนครูเพื่อพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทักษะในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อนำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน
2. จากผลการวิจัยด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู พบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา อยู่ในลำดับที่ 1 คือ ครูเป็นผู้ชี้แนะเพื่อให้เกิดการตกลงร่วมกันในการเข้าสังเกตการณ์สอนหรือนิเทศการสอนในชั้นเรียนของเพื่อนครู สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมหรือโครงการนิเทศการสอน มีการประชุมวางแผนเพื่อสร้างข้อตกลงร่วมกันในการนิเทศการสอน ร่วมกันสะท้อนผลในส่วนที่เป็นจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้สอนนำไปพัฒนาปรับปรุงต่อไป
3. จากผลการวิจัยด้านการพัฒนาหลักสูตร พบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา อยู่ในลำดับที่ 1 คือ ครูมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมกันกำหนดแนวทางปฏิบัติให้ครูทุกคนจัดทำวิจัยการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำผลการวิจัยไปสะท้อนผลหรือเป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน
4. จากผลการวิจัยด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ พบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา อยู่ในลำดับที่ 1 คือ ครูมีการจัดกิจกรรมเผชิญสถานการณ์ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เพื่อฝึกทักษะ

กระบวนการคิดเป็น ทำเป็น และฝึกการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูออกแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยสถานศึกษาจะอำนวยความสะดวกในเรื่องของเทคโนโลยีการศึกษา สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอน

5. จากผลการวิจัยด้านการพัฒนาผู้เรียน พบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา อยู่ในลำดับที่ 1 คือ ครูมีการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาการเรียนของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างเจตคติที่ดีต่อการวิจัย และส่งเสริมให้ครูใช้วิจัยในชั้นเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูใช้วิจัยในชั้นเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาผู้เรียน เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะชีวิต

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา เพื่อให้เห็นมิติการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการนำแนวทางนี้ไปทดลองใช้ เพื่อที่จะได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ควรทำการวิจัยโดยการนำผลการวิจัยในข้อที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นการมีส่วนร่วมและการดำเนินการ (Participatory Action Research)

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้: ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กัญญาพัชร คำสะอาด. (2563). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูโรงเรียนขนาดเล็ก* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2.
- นิสาลักษณ์ จันทรอร่าม. (2561). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เรวดี มนตรีพิลา. (2563). *การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วันทนา จำปาศรี. (2558). *การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิชุดา กาพล. (2564). *โปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- วิเชียร กันหาจันทร์. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูกับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.*
- สุชาติ พันธุ์ก่อม. (2563). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูที่ส่งผลต่อความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.*
- สุพิชญ์ชญา มีแก้ว. (2563). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในยุคดิจิทัลโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 9(5).*
- หญชนันท์ แสนกันยา. (2564). *โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์, 6(1).*
- ใหม่ ทุมสี. (2560). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.*
- อิสระ ขอนบุรี. (2563). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.*
- Chang, I. H., Chin, J. M., & Hsu, C. M. (2008). *Teachers' Perceptions of the Dimensions and Implementation of Technology Leadership of Principals in Taiwanese Elementary Schools. Educational Technology & Society, 11 (4).*
- Good, C.V. 1973. *Dictionary of Education*. New York : McGraw-Hill.
- Hoy and Hoy. (2003). *Instructional Leadership: A Learning - centered Guide*. MA: Allyn & Bacon.
- Krug, S. (1992). *Instructional leadership : A constructivist perspective. Educational Administration Quarterly, 28 (3).*